

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

A londoni olimpia hatása és következményei Magyarországon (1948-1952)

Készítette: Gömöri Ádám

Történelem MA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Eger, 2025. január

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A magyar olimpiai csapat ünnepélyes budapesti fogadtatása.....	8
3. A londoni olimpia értékelése a sajtó és a politika szemüvegén keresztül	11
4. Egri sportolók az olimpia után	17
5. Magyar sportolók drámája a londoni olimpia után	21
6. A sport hatása a magyar társadalomra	26
7. Sportversenyek, MHK és OTSB: út a helsinki olimpia felé	28
8. Összegzés	33
9. Irodalomjegyzék.....	34

1. Bevezetés

A második világháború után Magyarország sportélete is a romokban hevert a súlyos háborús pusztítások következtében. Több tucatnyi sportoló, illetve sportvezető vesztette életét a háború alatt: például Petschauer Attila – aki az 1928-as amszterdami és az 1932-es los angeles-i olimpián a kardcsapat tagjaként lett kétszeres olimpiai aranyérmes vívó¹ – mint munkaszolgálatos az ukrajnai Davidovkában 1943 januárjában hunyt el valószínűleg tífuszban egy szovjet katonai kórházban, de halálának pontos körülményei még a mai napig is tisztázatlanok.² Kabos Endre – az 1936-os berlini olimpia kardversenyének egyéni olimpiai bajnoka³ – 1944. november 4-én a Margit híd felrobbantásakor halt meg, akit zsidó származása miatt szintén munkaszolgálatra vittek. Csik Ferenc, olimpiai bajnok gyorsúszó pedig – aki a világháború során orvos őrmesterként szolgált – 1945. március 29-én Sopronban bombatámadás áldozata lett.⁴ A magyar olimpiai mozgalom atyja, Kemény Ferenc pedig 1944. november 21-én – a nyilasok által elkövetett embertelenségek elől menekülve – a feleségével együtt 84 éves korában öngyilkos lett.

Továbbá rengeteg sportlétesítmény is kárt szenvedett a világháború alatt, mint például az MTK labdarúgópályája, vagy akár a Sportcsarnok,⁵ és számos sportszerraktár lett kifosztva. A feladat adott volt: a háború befejezte után a magyar sportélet is újjáépítés előtt állt. Megkezdtek a sportlétesítmények helyreállítását, új sporteszközöket kezdtek el beszerezni, széles körben újraindították az egyesületek munkáját, és az idő előrehaladtával ismét egyre több versenyt rendeztek, illetve sportdiplomáciai szempontból – az 1945 februárjában létrehozott – Nemzeti Sport Bizottság (NSB), mely lényegét tekintve a háború utáni magyar sportélet legfőbb képviselői szervének számított egészen 1948-ig, bővítette a sportkapcsolatokat a nemzetközi porondon. 1946-tól kezdődően a sporteredmények ismét gyarapodni kezdtek: például a légsúlyú birkózó Bencze Lajos lett Magyarország első háború utáni Európa-bajnoka, de az eredmények mellett számos fiatal, új tehetség is elkezdte nyitogatni szárnyait az élsport berkein belül. A labdarúgók közül például Bozsik és Grosics, az ökölvívók közül a később

¹ Rózsali 2022: 310-311.

² Hegyi Iván: Halálszolgálatra küldték Petschauer Attilát, aki 1928-ban „megnyerte az olimpiai kardcsapatversenyt” <https://24.hu/sport/2023/01/20/petschauer-attila-kardvivas-halal-megemlekezes/> (Letöltés: 2024. 12. 28.)

³ Dénes (szerk.) 2022: 47-48.; Rózsali 2022: 171.

⁴ Dénes (szerk.) 2022: 39-40.; Rózsali 2022: 68.; Bakó 1995: 80.

⁵ N. Pál – Novák 2021: 90.

nemzetközileg is elismert Papp László, az úszók köréből pedig Nyéki Imre, Csordás György és Mitró György nyújtott egyre jobb teljesítményt.⁶

Ugyanakkor azt is fontos megjegyezni, hogy a magyar sportéletet is jelentősen érintette az egyre fokozatosabban kibontakozó politikai belharc a koalíciós pártok között, mely azt jelentette lényegében, hogy a magyar sportmozgalom a politikai küzdelmek színterévé is vált egyben. Ez leginkább olyan eseményekben nyilvánult meg, mint például, hogy a pártok ún. sportközpontokat hoztak létre, melyeknek köszönhetően egyesületeket tudtak az ellenőrzésük alá vonni, illetve ennek következménye az lett, hogy a sportvezetés polarizálódott. A magyar sportszerveken belül a kommunisták fokozatosan szereztek képviselőket és befolyást, továbbá „fasisztának” minősített, jobboldali sportszervezeteket és egyesületeket tiltottak be, a sportmozgalmon belül is el lettek rendelve az igazoló eljárások és a B lista, melyeknek együttesen az lett az eredménye, hogy a Magyar Kommunista Párt (MKP) 1948. március 5-ére – az Országos Sport Hivatal (OSH) felállításával, mely lényegében az NSB-t szüntette meg – átvette a hatalmat a sportirányítás felett is. A magyar kommunista pártvezetés a sportpolitikát tekintve az államszocialista sportirányítást – a magyar sport szovjet mintára történő államosítását⁷ - illetve a tömegsport megvalósítását tűzte ki célul.

Emellett a világ sportoló ifjúsága 1936 után ismét olimpiára készülhetett, melyet az újabb világháborús konfliktus ismét komolyan megtépzett, mivel a fiatal sportolók újabb generációja a különböző hadszíntereken a szimpla túlélésért harcoltak. 1945 decemberében a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) svéd elnöke, Edström arra kérte meg a magyar sportvezetést, hogy a bizottság kezdje el újból a munkáját abból a célból, hogy Magyarország képviseltetni tudja magát esetleg a soron következő olimpián. Ez lényegében azt jelentette, hogy Magyarország sportolói meghívást kaptak az 1948. évi nyári olimpiai játékokra, mely gesztust a NOB titkársága 1947 februárjában meg is erősített, melynek következtében a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) újjáalakult, de az OSH megalakulásával a bizottság ügyköre és feladatai úgy lettek szabályozva, hogy az a kommunista irányítású sportszerv fennhatósága alatt fog működni, így a MOB tulajdonképpen statisztaszerepet töltött be, tehát elveszítette önállóságát a magyar sportéleten belül. Ennek köszönhetően a OSH az olimpiára való

⁶ N. Pál – Novák 2021: 90-96.; Kollega (szerk.) 1998: III. 607-610.; Kun (szerk.) 1982: 365-398.

⁷ N. Pál – Novák 2021: 90-96.; Rábai 2018: 21.; Gallov 2011: 75-86.; Krasovec (szerk.) 2002: 75-76.; Kollega (szerk.) 1998: III. 607-610.; Frenkl – Kertész 1995: 65.; Kun (szerk.) 1982: 365-398. Emellett fontos itt megemlítenem Kutassi László: *A Magyar Kommunista Párt sportpolitikája 1944-1948* című művét, amit a Kossuth Könyvkiadó adott ki 1987-ben, amelyen még érződik a marxista ideológia, de jól leírja a legfontosabb sportpolitikai eseményeket, illetve azt, hogy a kommunisták miképpen gondolkodtak és vélekedtek a sport szerepe kapcsán.

felkészülés utómunkálatait is magára vállalta: például Tatatóvároson edzőtábort hoztak létre,⁸ melyre a hasonló jellegű, szigetországi klíma miatt esett a választás, ahol az olimpikonoknak kiemelt edzési és táplálkozási lehetőségeket biztosítottak.

Az 1948. július 29. és augusztus 14. között megrendezésre kerülő XIV. nyári olimpiai játékok keretein belül Magyarország az éremtáblázat harmadik helyén végzett.⁹ A kommunista pártvezetés pedig megragadta az alkalmat arra, hogy kihasználja az olimpiai eredményekben rejlő propagandalehetőségeket.

Dolgozatom témája az 1948-as londoni olimpia, különösen annak magyarországi vonatkozásai. Azon belül is célom az, hogy minél részletesebb képet fessek a londoni olimpia hatásairól Magyarországon, helyezve a hangsúlyt a sportpolitika, illetve a magyar sportélet változásaira 1948-tól egészen 1952-ig, tulajdonképpen a helsinki olimpiára való előkészületekkel bezárólag. Emellett azt is szeretném bemutatni, hogy kik voltak azok, akik a magyar olimpiai csapatból képviselni tudták Eger sportját, milyen eredményekkel, és hogy 1952-ig milyen életutat jártak be ezek az egri születésű magyar olimpikonok. Személy szerint ezt a témát azért választottam, mert kifejezetten nagy érdeklődést mutatok Magyarország sporttörténete iránt, továbbá, ha a 20. századi magyar történelmet vesszük figyelembe, akkor az 1945 utáni magyar történelem, azon belül is a Rákosi-korszak az, amivel sokat foglalkozom. Emellett témaválasztásomat az is ösztönözte, hogy az 1952-es helsinki és az 1956-os melbourne-i olimpiákhoz képest az általam tárgyalt 1948. évi nyári olimpiai játékokról kevesebb szó esik, miközben ez volt az első olyan sportesemény lényegében, melynek sikereit a kommunista propagandagépezet maximálisan felhasználta arra, hogy hirdesse a szocializmus felsőbbrendűségét a kapitalista berendezkedéssel szemben.

Fontos kiemelnem azt, hogy dolgozatomban olyan kérdésekre kerestem a választ, mint például hogy 1948 és 1952 között a kommunisták sportpolitikája milyen további változásokon ment keresztül, avagy milyen irányt vett tovább, vagy arra, hogy a kommunista sportvezetés tényleg valóban meg tudta e valósítani a tömegsportmozgalmat, meg tudta e szüntetni a sportolás kiváltságos, úri jellegét, illetve arra is, hogy a londoni olimpiai eredmények tényleg a szocializmus sikerének tulajdonítható-e be, vagy esetleg inkább még a korábbi időkből gyökereztek.

Kutatásom során számos szakirodalom és tanulmány segített abban, hogy megértem és bővítsem a tudásomat a témámmal kapcsolatosan. Gyarmati György *A Rákosi-korszak*.

⁸ N. Pál – Novák 2021: 90-96.; Takács 2004: 57.; Krasovec (szerk.) 2002: 76.; Kollega (szerk.) 1998: III. 607-610.; Keresztényi 1988: 67-68.; Kun (szerk.) 1982: 365-398.; Keresztényi 1971: 70-76.

⁹ Rózsáligeti 2022: 482.; Ujhelyi (szerk.) 1948: 125.

Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956 című monográfiáját azért érdemes elsőnek kiemelni, mert szakszerűen mutatja be a második világháború utáni Magyarországon végbement bel- és külpolitikai változásokat, melyek végül egy kommunista diktatúra kialakulásához vezettek.

A Baráth Magdolna és Feitl István történészek által 2021-ben megírt *Kérdések és válaszok a Rákosi-korról 1949-1956* című mű sport tematikájú fejezetei lényegében arról szólnak, hogy Magyarországon a kommunista vezetés alatt milyen szerepet töltött be egyáltalán a sport az emberek életében.

Az 1988-ban a Minerva Kiadó által megjelent *Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945-1956* című monográfiában – melynek szerzői Botos János, Gyarmati György, Korom Mihály és Zinner Tibor voltak – az egyik fejezet a *Sportpropaganda* címet viseli, mely arról szól például, hogy mi ösztönözte az egyszerű halandó embert arra, hogy esetleg élsportoló lehessen belőle, illetve magát a sportolót egy kiemelkedő sporteredmény, vagy akár egy konzisztens teljesítmény elérésére, és hogy egy eredményes szereplés esetleg milyen kiváltságokkal társult. De többek között szó esik a tömegsportról és annak jellegéről, azon belül is az MHK mozgalomról, a szakszervezeti alapon létrejött új egyesületekről, az OTSB-ről és annak feladatáról, vagy akár arról, hogy a sport és a politika milyen szorosan kapcsolódott egymáshoz stb.

Ha pedig magyar sporttörténet, akkor érdemes kiemelni az 1982-ben – Földes Éva, Kun László és Kutassi László szerkesztésében – megjelent *A magyar testnevelés és sport története* című munka egyik fejezetét, mely *A sportmozgalom és a testnevelés a felszabadulás után* címre hallgat, melyet Kutassi – aki akkor még a Testnevelési Egyetem egyetemi tanára volt – írt meg, amin bár igaz, hogy érezhető valamilyen szinten a marxista ideológiai jelleg, de pontosan mutatja be a második világháború utáni magyar sportpolitika azon eseményeit, melyek jelentősen meghatározták az akkori sportéletet.

Továbbá kutatásom során levéltári forrásokat és korabeli kiadványokat is találtam, melyek valósághűen tükrözik például az akkori korabeli felfogást magáról a sportról. Ilyen például az Ujhelyi József által szerkesztett *Magyar Olimpiai Zsebkönyv*, mely közvetlenül a londoni olimpia után lett kiadva, amiben akkori sportvezetők, újságírók és sportriporterek értékelték részletesen magát az olimpiát és a magyar sikereket. Továbbá a könyv tartalmazza az olimpiai bajnokok személyes történeteit is, illetve statisztikák is szerepelnek benne, amelyek kifejezetten pontosak a mai napig is.

Szintén a londoni olimpia után jelent meg *A magyar sport útja* című brosúra, melyben Hegyi Gyula – az OSH elnöke – értékelte az olimpián látottakat és az eredményeket, amelyet ő

úgy véleményezett, hogy „a londoni győzelem a magyar népi demokrácia győzelme”.¹⁰ Emellett ugyanakkor további sportpolitikai feladatokat is megfogalmazott, mint például a nemzetközi sportkapcsolatok bővítése és fejlesztése, de foglalkozott többek között az amatőrizmus kérdésének esetleges megoldásával is.

Ami a levéltári forrásokat illeti, a sportügyekkel a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Titkárságának ülésein foglalkoztak leginkább, melyekről jegyzőkönyvek készültek, amik az Országos Levéltárban papír alapon, illetve annak adatbázisán a Pártiratok menüpont alatt is elérhetőek, olvashatóak és kutathatóak. Végül még az újságok közül pedig a *Népsport*, a *Népszava*, a *Szabad Nép* és az *Eger* cikkeit használtam fel a munkámhoz.

¹⁰ Hegyi 1948: 25.

2. A magyar olimpiai csapat ünnepélyes budapesti fogadtatása

A magyar olimpiai csapat 1948. augusztus 16-án indult el haza Londonból. Az első úticél Párizs volt, ahol a párizsi magyar követség kultúrattaséja olvasta fel a sportolók előtt a pályaudvaron az elinduláskor az akkori köztársasági elnök, Szakasits Árpád üdvözlő táviratát.

1948. augusztus 18-án szerdán a magyar sportolókat szállító vonat a magyarországi Hegyeshalomba érkezett. A hegyeshalmi pályaudvaron az OSH és a Vasutas Szakszervezet küldöttsége, szakszervezeti vezetők, illetve a rokonok és hozzátartozók fogadták az olimpiai bajnok és helyezett magyar sportembereket. Amikor feltűnt a vonat, akkor a szerelvény többi részét lekapcsolták, és a Himnuszra lassan futott be az olimpikonokat szállító kocsia pályaudvarra. A magyar csapat tagjai meihatódva, könnyes szemmel figyelték az ünneplő tömeget. A vonatról leszállva tapsvihar és szavalókórus üdvözölte a sportolókat, továbbá virágokkal árasztották el őket a gyerekek. Először Nógrádi Sándor, államtitkár lépett a mikrofon elé, aki a magyar kormány nevében üdvözlétét küldte a magyar olimpiai bajnokoknak, helyezetteknek és a többi sikeresen szerepelt versenyzőnek, illetve a sportvezetőknek és kísérőknek. Utána következett Keresztes Tibor, az OSH küldöttségének egyik tagja, aki az egész magyar sportközvélemény nevében köszöntötte a bajnokokat. Emellett azt hangoztatta, hogy az eddig elért eredményekkel nem elégszenek meg, így további kemény munkára buzdított, illetve kérte az olimpikon sportolókat, hogy tudásukkal és tapasztalataikkal segítsék az ifjú sporttehetségeket a fejlődésükben. Sebes Gusztáv, a MOB elnöke az olimpiai csapat nevében mondott köszönetet a fogadtatásért. A bajnokok képviseletében Berczelly Tibor kardvívó szólalt meg, aki azt mondta, hogy a magyar olimpikonoknak ilyen gondoskodásban és szeretetben még sohasem volt részük, emellett ígéretet tett arra, hogy minden erejükkel azon lesznek, hogy négy év múlva Helsinkiben a magyar sport még nagyobb diadalt arathasson.¹¹

A magyar sportolói gárda – miután számos aláírást osztott ki a szurkolóknak Hegyeshalmon – haladt tovább Győr felé, ahol szintén sokan várták a londoni olimpia magyar hőseit. Győr városának nevében Török István, országgyűlési képviselő üdvözölte a bajnokokat és az OSH elnökét, Hegyi Gyulát. A képviselő rövid beszédére Bóbis Gyula birkózó válaszolt a sportolók képviseletében.

Komáromban is ünnepélyes hangulat uralkodott, ahol a főjegyző köszöntötte a magyar olimpikonokat. Takács Károly, olimpiai bajnok sportlövő az üdvözlő szavakra válaszolva

¹¹ *Népsport*, 1948. augusztus 19. 1.

tulajdonképpen megköszönte az MDP vezetőségének, hogy lehetővé tették nekik ezeknek a sikereknek az elérését, és hogy a sport általuk minden társadalmi réteg számára biztosított.

Papp László a tatabi edzőtábor jelentőségét emelte ki, amikor Tata mellett robogott el a vonat. Úgy fogalmazott ennek kapcsán, hogy az ott eltöltött két hétnek köszönhetik azt, hogy testileg és lelkileg fel tudtak készülni az olimpiai küzdelmekre.¹²

Magyarország fővárosa, Budapest már kora délután a várakozás lázában égett. A Keleti pályaudvart és környékének házait nemzeti színű és vörös zászlók díszítették. A biztonságra az MDP Rendezőgárdája felügyelt: a pályaudvart lényegében átfésülték, és akinek nem volt kordonbelépője, azt a másik vágányra helyezték át. A várakozó rokonok és családtagok között egy régi olimpiai bajnok is feltűnt, méghozzá Kárpáti Károly egykori birkózó, aki 1936-ban a berlini olimpián lett aranyérmes a szabadfogású birkózás versenyszámában.¹³ A magyar olimpiai csapatot szállító vonatot komoly üdvrivalgás fogadta. A sportolók és a kísérők a magyar Himnusz dallamára a pályaudvar előtti térre vonultak, ahol Kádár János, Vas Zoltán, Veres Péter, Marosán György és Münnich Ferenc kommunista politikusok várták őket.

A beszédek sorát Hegyi Gyula nyitotta meg, aki úgy fogalmazott, hogy eleget tettek a kötelességüknek, mivel Magyarország sportolói a világ nemzetei között a harmadik helyen végeztek, mely annak köszönhető, hogy a hatalmat a magyar nép birtokolja. Utána Kádár János belügyminiszter következett, aki a magyar kormány nevében köszöntötte az olimpiai bajnokokat és helyezetteket, illetve a nyilvánosság előtt arról szólt, hogy fogadják őszinte jókívánságaikat további sikereikhez. Emellett köszönetet mondott az OSH elnökének, Hegyi Gyulának, a vezetőknek és az edzőknek a fáradhatatlan, odaadó munkájukért, mely nélkül a Londonban elért eredmények nem jöhettek volna létre, és természetesen a sportolóknak is, akik hazafiságukról, küzdőszellemükről és sportszerű magatartásukról tettek komoly tanúbizonyságot, amivel kivívták világraszóló sikereiket és a magyar nép megelőlegezett bizalmát. Kiemelte, hogy ez a sikeres londoni szereplés a Magyar Dolgozók Pártja és Rákosi Mátyás támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg, mivel a pártfőtitkár a magyar sportot a szívügyének tekintette. A magyar sport fejlesztése terén további munkára bízta a sportolókat, illetve arról is beszélt, hogy a tömegsport minőségét tovább kell fejleszteniük, és hogy a sportélet minden területén terjesszék a haladó szocialista eszméket, mely munkájukban a kormány támogatására számíthatnak. A belügyminiszter beszéde után a második világháború utáni Magyarország első olimpiai bajnoka, Németh Imre kalapácsvető következett, aki köszönetet mondott az országnak a felejthetetlen ünneplésért, továbbá arról ejtett szót, hogy sok

¹² *Népszava*, 1948. augusztus 19. 7.

¹³ Dénes 2024: 92.; Dénes (szerk.) 2022: 34-35.; Rózsali 2022: 178-179.

munka és lemondás szükséges ahhoz, hogy valaki bajnok lehessen egy ilyen komoly jelentőséggel bíró nemzetközi sporteseményen. Kiemelte, hogy boldogság töltötte el őket, mikor a győzelmi dobogó legfelső fokára álltak, mivel tudták, hogy sikereikkel örömet szereztek a magyar népnek.

A beszédek elhangzása után Veres Péter honvédelmi miniszter és Marschall László ezredes virágcsokrot nyújtott át például a sportlövő Takács Károly főhadnagynak. Ezután útnak indult a menet, melynek legelején a sportvezetőség, mögöttük pedig a bajnokok és a többi olimpikon sportoló haladt. Közben a katonazenekar folyamatosan pattogós indulókat játszott. A Rákóczi úton magyarok tízezrei ünnepelték a hazatért sportolókat. Papp Lászlót és Csik Tibort a magyar szurkolók tömege vállukon vitték végig a Rákóczi úton. A sportolók menete a Nemzeti Színház előtt ért véget, a Szabad Nép pedig felejthetetlennek nevezte a londoni olimpia magyar hőseinek ünneplését.¹⁴

¹⁴ *Szabad Nép*, 1948. augusztus 19. 6.

3. A londoni olimpia értékelése a sajtó és a politika szemüvegén keresztül

A XIV. nyári olimpiai játékok záróünnepségét 1948. augusztus 14-én tartották meg a Wembleyben, ahol az olimpiai láng kialudt, mely azt jelentette, hogy Londonban véget ért a második világháború utáni első olimpia. Magyarország tíz arany-, öt ezüst-, és tizenkettő bronzéremmel, továbbá tizenegy negyedik, kilenc ötödik és öt hatodik helyet szerezve a nemzetek közötti pontversenyben és az éremtáblázaton az Amerikai Egyesült Államok és Svédország mögött a harmadik helyen végzett.¹⁵ Ez az eredmény a tizenkét évvel azelőtti berlini olimpián elért sikereket is felülmúlta, mivel Londonban összesen 51, míg 1936-ban a német fővárosban mindössze 34 helyezést szereztek a magyar sportolók.¹⁶

A *Szabad Nép*, a *Népsport* és a *Népszava*, tehát a korabeli magyar sajtóorgánumok egyöntetűen azt jelentették ki, hogy a Londonban elért olimpiai sikerek – a népi demokratikus Magyarország politikai és társadalmi rendszerének előrehaladottsága mellett – a minőségi sport fejlődését is bizonyítják.¹⁷ Emellett a nyugati versenybírókat kritizálták, akik a sajtó véleménye szerint, arról tettek tanúbizonyságot, hogy a „szavazógép nemcsak a politikában működik a népi demokráciák ellen”,¹⁸ mivel azt állították róluk, hogy elfogultak voltak a versenyek során, melyre olyan példákat hoztak, hogy igazságtalanul pontozták le az ökölvívó Bondit, Berczelly Tibor kardvívót a döntőbe jutás esélyétől fosztották meg, és hogy Kovács Pált pedig az ezüstérem megszerzésében - az egyéni kardverseny alatt - azzal akadályozták, hogy ellenfelének adták az egyik tust. A nyugati sajtó is kritika alá lett vonva, amely - a korabeli magyar politikai gondolkodás szerint - azt bizonyította be, hogy mindenben a politikát látják, és hogy minden eszközt felhasználnak arra, hogy „rágalmazzák a népi demokráciákat.”¹⁹ Továbbá szóba került a rendezőbizottság munkája is, melynek legnagyobb hibája a felkészületlenség volt, mivel például az olimpiai falu kérdését nem tudták megoldani, ahogyan ebből fakadóan azt sem, hogy a sportolók a versenyhelyszínekhez és az edzési lehetőségekhez ugyanolyan közelségben lakjanak, így az a következtetés lett levonva a versenyek után a sajtóorgánumok által, hogy „London nem alkalmas olimpia rendezésére.”²⁰

A londoni olimpiára nézve az egyik legfontosabb célkitűzés az volt a magyar kommunista vezetés részéről, hogy a sportolók „mutassák be a magyar sport erejét, álljanak

¹⁵ Rózsalióti 2022: 482.; Ujhelyi (szerk.) 1948: 125.

¹⁶ *Népsport*, 1948. augusztus 15. 4.

¹⁷ *Népszava*, 1948. augusztus 18. 3.

¹⁸ *Szabad Nép*, 1948. augusztus 15. 3.

¹⁹ *Népsport*, 1948. augusztus 27. 3.

²⁰ *Népsport*, 1948. augusztus 29. 3.

helyt a demokratikus sportért és a haladó eszméért. Bizonyítsák be a világ közvéleményének, hogy a nyugati rosszindulat és rágalom vasfüggönye mögött milyen magas szinten áll a magyar sport.”²¹ Ezalatt a kommunista politikusok lényegében azt értették, hogy Magyarország sportolói sikerekkel támasszák alá azt, hogy a népi demokráciák sokkal előrébb járnak, mint a nyugati – tőkén és magántulajdonon alapuló – kapitalista berendezkedést követő államok. Ezzel 1948-ban a londoni olimpia idején megjelent az a tendencia, hogy a sportsikerek politikai sikerként lettek beállítva, az olimpiai játékok, illetve a további sportesemények küzdelmeiben pedig a két társadalmi rendszer versenyét látták.²²

Hegyí Gyula, az OSH elnöke *A magyar sport útja* című broszúrában arról tett említést, hogy lényegében a tömegsport a minőségi sport előmozdítója, melyet véleménye szerint az olimpiai győzelmek és helyezések sorozata bizonyít, emellett a tatabi edzőtábornak is fontos jelentőséget tulajdonított, melynek célját abban látta, hogy az a sportolókat testileg és lelkileg egyaránt felkészítette az olimpiai küzdelmekre. Továbbá úgy gondolta, hogy nagymértékben hozzájárult a magyar versenyzők sikeréhez az ellátás megszervezése és biztosítása, mivel Londonba két vagonnyi élelmiszert szállítottak a küldöttség számára annak érdekében,²³ hogy a sportolók a megfelelő mennyiségű tápanyagot tudják magukba vinni, mely számukra nélkülözhetetlen volt azért, hogy a versenyeken jól tudjanak teljesíteni, amihez egyébként fontos hozzátenni azt, hogy a brit főváros a háború után komoly gazdasági problémákkal küzdött, azon belül is kiemelendő az, hogy 1948-ban még érvényben volt a jegyrendszer, amely a kiutazó sportolók többségére is vonatkozott, akik lényegében a legkeményebb fizikai munkát végzőkkel megegyező kalóriatartalmú ételadagokra kaptak jogosultságot.²⁴ A sikerességet pedig Hegyí szerint az öntudatos hazafiasság és a magyar nép iránti szeretet is elősegítette.²⁵ Mint ahogy már említettem, az OSH elnöke szerint „a londoni győzelem a népi demokrácia győzelme” volt, illetve kifejtette azt is, hogy a magyar sportolók – az imperialista mesterkedések ellenére is – nagyszerű eredményeket értek el, akik azt bizonyították be, hogy a szocializmus jegyében működő Magyarország sportemberei „jobb eredményeket tud felmutatni, mint bármely eddigi magyarországi rendszer sportolói. Megmutatták, hogy

²¹ Kun (szerk.) 1982: 402.

²² Botos – Gyarmati – Korom – Zinner 1988: 286.

²³ Az élelmiszerszállítmány tartalma a következőkből állt össze: 600 kg kocka- és kristálycukor, 450 kg vaj, 600 kg zsír, 20 160 db tojás, 130 kg sertéscomb, 600 kg borjúhús, 150 kg sonka stb. Lásd Dénes 2024: 103-104.; Gallov 2011: 86.

²⁴ Bakos Géza: A világ újakezdte, a mieink ott folytatták... <https://www.nemzetisport.hu/london-2012/2012/05/a-vilag-ujrakezdte-a-mieink-ott-folytattak> (Letöltés: 2025. 01. 02.)

²⁵ Hegyí 1948: 7-13.

Magyarország sportolói méltók ahhoz a küzdelemhez, amelyet dolgozó népünk a régi tőkés rendszer felszámolása és az új népi demokratikus rendszer kiépítése terén végez.”²⁶

Az elnök brosúrája - a vége felé - további sportpolitikai feladatokat fogalmazott meg: kiemelte a tömegsport további fejlesztését, azon belül is arról tett említést, hogy a dolgozók minél szélesebb rétegei számára kell biztosítani a sportolás lehetőségét, továbbá kijelentette azt, hogy tömegsport nélkül minőségi sport sincs, melyet azért is tartott szükségesnek, mert olyan ifjúság nevelését vázolta fel, mely az ország építésében, illetve annak megvédésében is komoly szerepet fog tudni vállalni a jövőben. Tehát a londoni olimpia után fokozatosan megjelent egyfajta militarizálási szándék, amit egy évvel később az MHK mozgalom létrehozásával igyekezett meg is valósítani, melynek lényegéről a későbbiekben több szó fog esni. A tömegsporton belül pedig az élsport további fejlődésének fő feltételét látta meg, mely „biztosítja, hogy felszínre kerüljenek a város és a falu tehetségei, az új Németh Imrék és Csik Tiborok, akik újabb és még nagyobb diadalokat fognak szerezni a magyar sport számára.”²⁷ Megemlíti bizonyos sportágak felfuttatását és népszerűsítését is, mint például a röplabda, mely a Szovjetunióban nagyon kedvelt sportág volt, és ami a hazai viszonyokat illeti, röplabda pályákat viszonylag könnyen és gyorsan lehetett kialakítani, nem volt túl drága, és 1947-től kezdve rendeztek bajnokságokat.²⁸ Az öttusa is ezek közé tartozott: felsőbb pártutasításra a magyar sportvezetés 1949 januárjától szisztematikusan kezdte el felépíteni ezt a sportágat az éremszerzés reményében, illetve abból a célból, hogy megtörjék a svédek évtizedes hegemoniáját. Az átütő siker pedig 1952-ben Helsinkiben meg is valósult, melynek receptje az volt, hogy az úszást és a futást a fizikai számok közül komoly munkával a központi edzőtáborokban megerősítették, a vívást nem hanyagolták el, mivel az öttusázókat mindig benevezték a párbajtőrözők országos bajnokságára, ahol jól is teljesítettek, illetve a tehetségek felkutatása is jól működött.²⁹ Ugyanakkor, ha jobban szemügyre vesszük azt az öt versenyszámot – lovaglás, vívás, lövészet, úszás és futás – melyek az öttusát alkotják, akkor valószínű ennek a sportnak a militarista jellege miatt is fejleszthette a legfelsőbb politikai vezetés. Ezenkívül megemlítette a nemzetközi sportkapcsolatok bővítését és fejlesztését – különösen a Szovjetunióval és a szocialista tömb országaival – és többek között az amatőrizmus kérdésével kapcsolatban azt a véleményt fogalmazta meg, hogy a sporton belül elejét kell venni

²⁶ Hegyi 1948: 25.

²⁷ Hegyi 1948: 26-27.

²⁸ Feitl István: Magyarország: sportnagyhatalom!? <https://pti.merce.hu/2022/07/21/magyarorszag-sportnagyhatalom/> (Letöltés: 2025. 01. 02.)

²⁹ Thury 2024: 55.; Dénes (szerk.) 2022: 73-74.

az üzleti szellemnek és a sztárkultusznak, tehát meg kell szüntetni a professzionizmust.³⁰ Végezetül köszönetet mondott a magyar munkásoknak és a legnagyobb háláját fejezte az MDP pártfőtitkára, Rákosi Mátyás felé, akiről azt állította, hogy jelentős mértékben hozzájárult tapasztalataival a sportsikerek eléréséhez.

A Magyar Olimpiai Bizottság elnöke, Sebes Gusztáv úgy nyilatkozott a londoni olimpiáról, hogy annak a béke gondolatát kellett volna szolgálnia, de ez sok esetben nem valósult meg. Emellett arról tett említést, hogy a MOB követelni fogja, hogy a Szovjetunió sportvezetősége a nemzetközi sportszövetségekben helyet kaphasson.

A MOB főtitkára, Kemény Gábor pedig arról ejtett szót, hogy a Londonban sikereket elért magyar sportolók tulajdonképpen komoly értékkel bíró diplomáciai munkát is végeztek a vasfüggöny jelenségének megcáfolása terén. Ugyanakkor azt is kiemelte, hogy a Magyar Olimpiai Bizottság vezetőségének feladata az lesz a jövőben, hogy az olimpiai eszmét haladó tartalommal töltsék meg.³¹

Az MDP sportosztályának vezetője, Hidas Ferenc azt mondta, hogy „szétvetette” az öröm a magyar olimpiai csapat tagjait Londonban. Emellett köszönetet mondott Rákosi Mátyásnak, aki véleménye szerint politikájával lehetőséget adott arra, hogy a magyar sport tovább fejlődhessen, akihez a sportügyek terén is a siker reményében lehetett hozzáfordulni, és megköszönte a magyar dolgozóknak azt, hogy áldozatkész munkájukkal megteremtették a szükséges körülményeket ahhoz, hogy a lehető legjobban fel tudjanak készülni a sportolók, mely tudat motiválta őket az olimpián, hogy sikerek legyenek, ezzel is kifejezve hálájukat feléjük.

Szirmai István, országgyűlési képviselő arról beszélt, hogy a magyar munkásság és parasztság életerejét bizonyítják a Londonban elért sikerek. Erre példaként Németh Imrét, Papp Lászlót, Bóbis Gyulát, illetve Csik Tibor olimpiai bajnokok nevét hozta fel, akik a munkásságot és a paraszti réteget képviselték sikereikkel.

Barcs Sándor, a Magyar Központi Híradó Rt. elnökeként intézett üzenetet a magyar nép felé, melyben kifejtette, hogy Londonban a sportolók mellett, minden vezető, újságíró, edző és szakács egyaránt tudta a kötelességét a siker megszerzése érdekében, mivel tudatában voltak annak, hogy eredményeikkel „a magyar népi demokráciát képviselik.”³²

A Magyar Dolgozók Pártja főtitkára, Rákosi Mátyás először 1948. augusztus 20-án az új kenyér ünnepén ejtett szót a magyar sportolók sikeres olimpiai szerepléséről. Beszédében –

³⁰ Hegyi 1948: 28-30.

³¹ *Szabad Nép*, 1948. augusztus 17. 8.

³² *Népsport*, 1948. augusztus 17. 4.

mely más szempontból is kulcsfontosságú volt³³ – kifejtette, hogy a sportolók maguk mögött érezhették a magyar dolgozó nép támogatását, erejét és biztatását. Ugyanakkor olyan említést is tett, hogy az imperialisták számos alkalommal igyekeztek meggátolni – lepontozásokkal például – a magyar versenyzők olimpiai sikereit, akik ezt az akadályt sikeresen le tudták győzni, így dicsőséget tudtak szerezni a magyar népnek nemzetközi viszonylatban mérve, és végül megköszönte a sportolók munkáját, amelyet végeztek és a jövőre való tekintettel sok sikert kívánt a magyar sportnemzedéknek.³⁴

Az MDP legfelsőbb politikai vezetése 1948. augusztus 26-án a Gundel étteremben fogadta az olimpiai bajnok és helyezett magyar sportolókat. Az asztalnál Rákosi Mátyás főtitkárral szemben Csik Tibor, a jászberényi születésű harmatsúlyú ökölvívó ült. A pártfőtitkár társaságában a politikai vezetők közül jelen voltak még továbbá még Hegyi Gyula, Kádár János, Olt Károly, Vas Zoltán, Marosán György, Szirmai István és Horváth Márton is. A sportolók közül éppen Csik volt az, aki szólásra emelkedett, aki azt mondta, hogy jól tudják, hogy amit elértek eredményeket azt Rákosinak és a Magyar Dolgozók Pártjának köszönhetik, így ebből fakadóan köszönetet mondott a pártnak és annak főtitkárának, és a magyar sporttársadalom nevében ígéretet tett arra, hogy mindent el fognak követni a jövőben is azért, hogy a magyar sport a továbbiakban is fényes eredményeket tudjon felmutatni. Felszólalása után az olimpiai bajnok hatalmas tapsot kapott, aki közben egy asztali cigarettadobozt adott ajándékként Rákosi Mátyásnak az olimpikonok képviselőjében. Csik szavai után a pártfőtitkár több kérdést is érintett a sport terén, mint például az amatőrizmus és a professzionizmus problémájának kérdéskörét, melyben rendteremtést sürgetett, illetve a tömegsport további fejlesztésének célját fogalmazta meg. A sportolókat pedig, akik Londonban sikeresen képviselték „nemcsak a magyar sportot, hanem a népi demokráciát is, egyszerűen a demokratikus sport élmunkásainak”³⁵ nevezte őket. Rákosi beszéde után az MDP többi tagja egyenként ajándékokat nyújtottak át a magyar olimpiai bajnok versenyzőknek. Zárásképpen Kárpáti Rudolf vívó köszönte meg sporttársai nevében az OSH elnökének, Hegyi Gyulának a munkáját, aki búcsúzásképpen meghívta őket egy kirándulásra Tatatóvárosba, sikereik kiindulópontjának helyére.

³³ Rákosi Mátyás 1948. augusztus 20-án tartott kecskeméti beszéde azért fontos kifejezetten, mert ekkor hirdette meg lényegében a mezőgazdaság szovjet mintára történő kollektivizálásának programját. Lásd Gyarmati 2021: 126.

³⁴ *Népsport*, 1948. augusztus 22. 1.

³⁵ *Szabad Nép*, 1948. augusztus 26. 8.

Két hónappal később – 1948 októberében³⁶ – Dinnyés Lajos akkori miniszterelnök a Köztársasági Érdemrend arany-, ezüst- és bronz fokozatával tüntette ki az olimpiai bajnok és érmes magyar sportolókat, illetve a sportvezetőket. Beszédében a miniszterelnök kifejtette, hogy a Londonban elért sikerek nemcsak Magyarország, hanem az egész világ csodálatát is kivívták, emellett kijelentette azt is, hogy a kormány minden támogatást meg fog adni a sportnak. Végül az ünnepélyes díjátadás után a magyar olimpikon sportolók és vezetők közös vacsorán vettek részt.

³⁶ *Szabad Nép*, 1948. október 8. 6.

4. Egri sportolók az olimpia után

A magyar olimpiai csapatban összesen három olyan sportoló volt, akik Egerben születtek, és eredményeikkel színesítették a város sportéletét: Kádas Géza, Pók Pál és Válint Gyula, akik mindannyian az úszó- illetve a vízilabdasportot erősítették. Kádas 100 méteres gyorsúszásban bronz-, a 4x200-as gyorsváltó tagjaként pedig olimpiai ezüstérmes lett, Pók Pál a magyar férfi vízilabda válogatottal szerzett ezüstérmet, Válint pedig a 100 méteres hátúszás negyedik előfutámban úszott a londoni olimpián, aki 1 perc 11,8 másodperces idővel az ötödik helyen ért célba, így nem jutott tovább a középdöntőbe.³⁷

Eger városa nagy szeretettel fogadta az olimpiai küzdelmek után hazatért sportolókat. Az egri születésű úszókat az uszoda - egy a tiszteletükre rendezett – versennyel üdvözölte, melyet lényegében az egri úszóolimpikonok versenyszámai képeztek, a közönség pedig nagy üdvözléssel fogadta őket. A megyei és a városi sportvezetők üdvözléseire válaszul Kádas Géza lépett a mikrofon elé, aki a kb. 3000 főnyi lelkes, sportszerető közönség előtt köszöntö meg a város szeretetét, illetve a szívélyes fogadtatást. Kádas az ünnepség során ezüst serleget kapott, illetve bejelentették, hogy könyvelői állásában véglegesítik. Továbbá az olimpiai ezüst- és bronzérmes egri gyorsúszót ezenkívül 2000 forint pénzjutalomban részesítették.³⁸ Az ünnepség fénypontja Kádas és Válint úszása volt, melyet a szurkolók szünni nem akaró tapsviharral fogadták.

Kádas Géza - akit a Népsport „az úszóolimpia magyar hőseként”³⁹ emlegetett – 1926. augusztus 7-én született Egerben, a család legidősebb gyermekeként. Összesen két húga volt, Mária és Rozália.⁴⁰ Édesapja, id. Kádas Géza kőművesmester volt. Azt jelenleg még nem lehet tudni, hogy a négyosztályos elemi iskolát pontosan hol végezte el, de azt igen, hogy 1936-tól 1940 nyaráig az Egri Magyar Királyi Állami Dobó István Gimnáziumba, 1940-től 1944-ig pedig az Egri Római Katolikus Kereskedelmi Középiskola tanulója volt,⁴¹ ahol le is érettségizett, osztályfőnöke pedig Bakó Jenő volt, aki egyben egész sportolói karrierje alatt az edzője is volt. Úszói pályafutását 12 évesen 1938-ban kezdte el osztálytársa és legjobb barátja, Válint Gyula ösztönzésére. Eleinte nem is akart versenyszerűen sportolni, az uszoda medencéjében mindig a vízilabdakapu mellett helyezkedett el, és onnét dobálta vissza nagy

³⁷ Bakó 1995: 91-96.

³⁸ Bakó 1995: 96.; Miklovitz – Kriston – Gallovits 1991: 14-15.

³⁹ *Népsport*, 1948. augusztus 12. 4.

⁴⁰ Szecskó 2017: 9.

⁴¹ Lásd *Az Egri Magyar Királyi Állami Dobó István Gimnázium Értesítője* (1936-1939), illetve *Az Egri Római Katolikus Kereskedelmi Középiskola Évkönyve* (1940-1944)

örömmel a játékosoknak a labdákat. A kezdeti sportpályafutását tekintve - a visszaemlékezések alapján - akkor még vékony és alacsony növésű gyerekek számított, aki úszástudásban visszamaradott volt valamelyest. Első ismert eredménye 1939. június 1-éről származik, amikor is az *Eger* nevű politikai napilap egy kerületi úszóversenyről számolt be, melyet az Egri Magyar Királyi Állami Dobó István Gimnázium Sportköre rendezett meg a miskolci kerületben. Ezen a versenyen a fiatal Kádas az 50 méteres gyorsúszás versenyszámában állt rajthoz, melyen a negyedik helyen végzett 38 másodperces eredménnyel, jelentősen lemaradva a harmadik helyezett mögött.⁴² A kezdeti sikertelenségek miatt édesanyja egyenesen megtiltotta neki, hogy a továbbiakban edzésekre járjon, de az ifjú Kádas titokban mégis lejárt úszni az uszodába.⁴³ Válentnek pedig komoly szerepe volt abban, hogy barátja rendszeres edzésbe fogott bele ezek után, melynek eredménye – a tehetséggel és a szorgalommal párosulva – abban mutatkozott meg, hogy egyre fokozatosabban kiemelkedett az átlagos képességű úszók közül, az időeredményei pedig javultak. 1943-ban az országos ifjúsági bajnokságon 800 méteren bajnok, 100 és 200 méteren ezüst-, a 400 méteres gyorsúszás versenyszámában pedig bronzérmet szerzett.⁴⁴ 1944. augusztus 20-án nyert először 100 méteres versenytávon versenyt Kádas, a MESE úszójaként.⁴⁵ Ez azért volt számára nagyon fontos mérföldkő, mert abban az évben dönt el számára végül, hogy véglegesen gyorsúszó lesz belőle, a vízilabdára pedig a továbbiakban csak egyfajta kiegészítő sportként tekintett. Kádasnak – mint ahogy Válentnek is – hadiüzemi felmentő papírja volt a második világháború ideje alatt, így nem kellett bevonulnia a hadseregbe, viszont 1944 őszétől bujdosniuk kellett a tábori csendőrök elől, mivel őket a felmentés egyáltalán nem érdekelte.⁴⁶ Röviddel a háború után 1945. szeptember 5-én⁴⁷ – a 800 méteres gyorsúszás versenyszámát megnyerve - szerezte meg első felnőtt országos bajnoki címét, majd egy évvel később 20 évesen a fő versenyszámát – a 100 méteres gyorsúszást – is megnyerte az országos bajnokságon 59,4 másodperces idővel.⁴⁸ 1947-re már Európa, illetve a világ is megismerhette az akkor már az Egri Barátság SE színeiben versenyző úszó nevét: Párizsban a főiskolai világbajnokságon négy aranyéremmel, a monte carlo-i Európa-bajnokságon pedig két negyedik hellyel gazdagodott a nemzetközi eredményeinek listája. A londoni olimpián elért sikerei után egy évvel, 1949-ben az Egri Szakszervezetek Testgyakorló Köre (ESZTK) úszója további komoly eredményeket tudott felmutatni, mivel a budapesti

⁴² *Eger*, 1939. június 1. 4.

⁴³ *Népsport*, 1948. augusztus 6. 5.

⁴⁴ Bakó 1995: 146-147.

⁴⁵ *Eger*, 1944. augusztus 23. 3.

⁴⁶ Bakó 1995: 77.

⁴⁷ *Népsport*, 1945. szeptember 5. 4.

⁴⁸ *Népsport*, 1946. augusztus 21. 4.

rendezésű főiskolai világbajnokságon ismét négy aranyérmet akasztottak a nyakába. 1951-ben Berlinben újabb négy aranyérmet szerzett az Egri Fáklya sportolójaként.⁴⁹ ekkor már tizenkétszeres főiskolai világbajnoknak mondhatta magát. Ugyanakkor abban az évben időeredményével a 100 méteres gyorsúszás világranglistáját is ő vezette, így komoly reményekkel készült az egy évre rá következő helsinki olimpiára.

Válent Gyula 1926. szeptember 6-án született.⁵⁰ Édesapja, id. Valént Gyula családi kötélgyártó üzemet működtetett, melyet 1950-ben a kommunista vezetés államosított,⁵¹ illetve az Egri Barátság SE úszószakosztályának elnöke is volt 1947 és 1948 között.⁵² 1936 és 1940 között az egri ciszterci rend által fenntartott Szent Bernát Gimnáziumban tanult,⁵³ 1940-től pedig szintén az Egri Római Katolikus Kereskedelmi Középiskola tanulója volt, és ott is érettségizett le 1944-ben Kádas Gézával együtt. Sportpályafutását 1936-ban kezdte, aki többek között 1944 és 1949 között minden évben 100 és 200 méteres hátúszásban összesen 12 országos bajnoki címet, 1947-ben Monte Carloban Európa-bajnoki ezüstérmet, a párizsi főiskolai világbajnokságon egy arany és ezüstérmet szerzett, Budapesten 1949-ben pedig ismét főiskolai világbajnok lett.⁵⁴ Ami pedig a londoni olimpiai szereplését illeti, július 15-ig nem vonult be az úszók svábhegyi edzőtáborába, mert halasztást kért, mivel az édesapja a kötélgyártó üzemébe hívta dolgozni, mert a Valént család feje teljes mértékben amatőr sportemberként gondolkodott, aki a munkát előbbre helyezte a sportolásnál, melyet egyszerű testedzésnek, szórakozásnak tekintett.⁵⁵ Ez a kihagyás pedig az olimpiai teljesítményét figyelembe véve döntő fontosságú volt, illetve nevelődője, Bakó Jenő az *Eger az úszó város* című könyvében arról is tesz említést, hogy a 4x200-as gyorsváltó összeállításánál méltánytalanul mellőzték, így egy biztos olimpiai ezüstéremtől esett el, de az akkori vélemények szerint az ő beállításával a váltó akár olimpiai bajnok is lehetett volna,⁵⁶ de hogy ebben esetleg mennyi igazság rejlett, az már soha nem fog kiderülni igazán. 1950-ben tíz nappal az országos bajnokság előtt sárgaságot kapott,⁵⁷ mely betegsége olyannyira elhúzódott, hogy 1951-ben mindössze 24 évesen visszavonult és

⁴⁹ RózsaliGETI 2022: 171-172.

⁵⁰ Lásd Valént Gyula | Magyar Olimpiai Bizottság. <http://archiv.olimpia.hu/champdata/details/id/26497/> (Letöltés: 2025. 01. 03.)

⁵¹ Bakó 1995: 106.

⁵² Bakó 1995: 86.

⁵³ Lásd *A Ciszterci Rend Egri Szent Bernát Gimnáziumának Értesítője* (1936-1939)

⁵⁴ Bakó 1995: 283.; Ujhelyi (szerk.) 1948: 122.

⁵⁵ Bakó 1995: 90.

⁵⁶ Bakó 1995: 111.

⁵⁷ Bakó 1995: 108.

befejezte sportolói pályafutását. Visszavonulása után már edzőként, illetve később az egri uszoda gondnokaként tevékenykedett egészen 1969-es Tatabányára való elköltözéséig.⁵⁸

Pók Pál pedig 1929. június 27-én látta meg a napvilágot Eger városában. Édesapja vendéglős volt. A MESE-ben kezdte el sportolói pályafutását, ahol először, mint úszó, de később már a klub vízilabdacsapatában is játszott.⁵⁹ Pók, mint ahogy már említettem, a magyar férfi vízilabda válogatott tagjaként utazott ki 1948-ban a londoni olimpiára, aki akkor már az ESZTK vízilabdázója volt. Mindössze egyetlen egy mérkőzésen ugorhatott medencébe az olimpia vízilabdatornáján, ami az Egyiptom elleni csoportmeccs volt, melyet 4:2-es arányban a magyar válogatott nyert meg. Németh János szövetségi kapitány – aki 1932-ben és 1936-ban is olimpiai bajnoki címet ünnepelhetett vízilabdázóként⁶⁰ – Pók teljesítményét úgy értékelte az összecsapás után, hogy „lámpalázasan küzdött” a medencében. Viszont az egyiptomiak bírói műhibára hivatkozva óvást nyújtottak be az eredmény ellen, melyet jóvá is hagytak, ami miatt a mérkőzést újból le kellett játszani. A megismételt mérkőzésen szintén a magyar csapat győzött, amelyen Pók már nem kapott helyet a csapatba,⁶¹ így tulajdonképpen egyszeres válogatottként lett olimpiai ezüstérmes a magyar csapattal az olaszok mögött. Szülővárosát 1952-ben hagyta el és Budapestre költözött, ahol egészen 1961-ig fővárosi egyesületekben játszott, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán szerzett diplomát,⁶² majd végül később a vendéglátóiparban helyezkedett el sportolói pályafutása után.

⁵⁸ Fesztbaum Béla: Elhunyt Valént Gyula, egykori egri úszó és szakvezető. <https://www.heol.hu/sport-heves/2010/09/elhunyt-valent-gyula-egykori-egri-uszo-es-szakvezeto> (Letöltés: 2025. 01. 03.)

⁵⁹ RózsaliGETI 2022: 315-316.

⁶⁰ RózsaliGETI 2022: 287.

⁶¹ Bakó 1995: 95-96.

⁶² Pók Pál | Magyar Virtuális Sportmúzeum. <https://hajramagyarok.hu/#/sportolo/vizilabda-1929-pok-pal> (Letöltés: 2025. 01. 03.)

5. Magyar sportolók drámája a londoni olimpia után

Az 1948-as londoni olimpia után voltak olyan sportolók, akiket a kommunista rendszer - akár a későbbi években is - elismert és ünnepelt, de voltak olyanok is, akiket a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett totális diktatúra meghurcolt, illetve akik annak visszásságai elől menekültek külföldre.

Először is a pozitív példák közül megemlítendő Németh Imre dobóatléta neve, aki Londonban a kalapácsvetés versenyszámában lett olimpiai bajnok, illetve ő vihette a magyar csapat zászlóját az olimpia megnyitóünnepségén.⁶³ Egy kassai munkáscsaládba született 1917. szeptember 23-án, mely a trianoni határmódosítások után Budára költözött. Sportpályafutását figyelembe véve először, mint diszkoszvető, de aztán 1936-tól kezdve már kalapácsvetőként indult el versenyeken. 1938-tól a Magyar Atlétikai Club (MAC) dobóatlétája volt, de a második világháború kitörése miatt tehetsége egy jó ideig nem tudott kibontakozni. A háború után ismét újra elkezdett sportolni: előbb a Toldi Miklós SE, aztán 1947-től a Budapesti Vasas egyesületét erősítette, és itt aratta legnagyobb sikereit. 1947-ben dobótechnikája komoly fejlődésen ment keresztül, mivel 57,60 méteres dobásával a világranglista első helyére ugrott. A londoni aranyérem után 1949-ben és 1950-ben is megjavította saját világcsúcsát. Emellett, mint ismert és népszerű sportolóként már korán elkezdte felépíteni a sport után következő civil életét is: 1949 és 1953 között országgyűlési képviselő, míg 1953. augusztus 20-ától ő lett az akkor felépült Népstadion első igazgatója.⁶⁴

Kiemelendő a kecskeméti születésű birkózó Bóbis Gyula is, aki a szabadfogás nehézsúlyú birkózás döntőjét a svéd Antonssonnal szemben nyerte meg, és lett végül olimpiai bajnok 38 évesen.⁶⁵ Bóbis 1909. október 7-én látta meg a napvilágot. Sportpályafutását labdarúgással kezdte 1919-ben, de később – bátyja hatására – a birkózásnál kötött ki. Első magyar bajnoki címét, mint birkózó 1934-ben szerezte meg. Két évvel később 1936-ban pedig kijutott a berlini olimpiára, amelyen nem tudott meccset nyerni. A világháború alatt több mint 30 kilót fogyott, és annak a hite, hogy egy nap győzelmi reményekkel léphet a birkózószőnyegre, eléggé komolyan megrendült benne. Viszont a háború után nagy szorgalommal vetette bele magát a felkészülésbe, melynek az eredménye az lett, hogy 1947-re magyar bajnok lett kötött- és szabadfogású birkózásban is. Miután megszerezte az olimpiai

⁶³ Dénes 2024: 101.; Dénes (szerk.) 2022: 51.; Rózsaligeti 2022: 286-287.

⁶⁴ Németh Imre | Magyar Virtuális Sportmúzeum. <https://hajramagyarok.hu/#/sportolo/atletika-1917-nemeth-imre> (Letöltés: 2025. 01. 04.)

⁶⁵ Dénes (szerk.) 2022: 53-54.

bajnoki címet Londonban, bejelentette a visszavonulását az élsporttól, illetve azt nyilatkozta a *Szabad Népek*, hogy „az én sikerem a népi demokrácia diadala is”,⁶⁶ mely mondattal tulajdonképpen az MDP legfelsőbb politikai vezetése felé fejezte ki háláját, aminek valószínűleg az lehetett az oka, hogy a családjával akkor még egy bombasérült rákoshegyi házban lakott, melyet fel akart újíttatni. Varga László, a MÁV akkori elnöke először azt közölte táviratban Bóbissal, hogy Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter MÁV felügyelővé nevezte ki őt. Három nappal később pedig az építésügyi miniszter az olimpiai bajnok birkózó és családja részére a Kiss József utcába egy helyreállított lakást utalt ki.⁶⁷ Viszont a londoni olimpia után bejelentett visszavonulása mégis később következett be, mivel 1950-ben a stockholmi birkózó világbajnokságon még szerzett egy ezüstérmet, de egy évvel később edzés közben súlyos szemsérülést szenvedett, aminek következtében ténylegesen be kellett fejeznie a sportolói karrierjét.⁶⁸ Az MDP KV Titkárságának 1950. november 22-i üléséről szóló jegyzőkönyvben feltűnik a neve, melyben a káderosztály azt javasolta, hogy Vajda Imre helyett Bóbis Gyula legyen országgyűlési képviselő.⁶⁹ A dokumentumból kiderül, hogy Bóbis 1945-től a Szociáldemokrata Párt (SZDP), majd az MKP és az SZDP 1948 júniusi egyesülésétől fogva az MDP tagja volt. A káderosztály azzal nyújtotta be javaslatát a Titkárság felé, hogy Bóbis mind a munka, mind pedig a sport területén komoly érdemeket szerzett, illetve, hogy munkáját jól végzi, a sportágán belül foglalkozik az utánpótlással, magatartása pedig példamutató és szorgalmas. A javaslattal - a dokumentum szerint - Kiss Károly elvtárs egyetértett, és 1951-ben országgyűlési képviselőként tevékenykedett.

Továbbá 1948-tól kezdve egyre inkább elismert sportoló volt Papp László is, aki akkor, mint középsúlyú ökölvívó utazott ki Londonba az olimpiára, ahol a döntőben a brit John Wright-ot győzte le egyhangú pontozással.⁷⁰ A brit ökölvívó 25 évvel később – 1973-ban – a Kő András által írt *Papp Laci* című könyvben emlékezett vissza a döntő összecsapásra és magyar ellenfelére, akiről azt mondta, hogy nagyszerű képességekkel rendelkezett, kemény ütései ellen pedig nem volt ellenszer. Továbbá azt is elmondta, hogy az olimpiai ezüstérmes brit a döntő előtt bizakodó volt, mert - Papp kapcsán – miután látta az olasz Fontana elleni elődöntőjét, arra a következtetésre jutott, hogy magyar ellenfele nem adott ki magából mindent, ezzel reményt keltett benne, de a fináléban egy teljesen más emberrel találkozott a ringben, aki

⁶⁶ *Szabad Népek*, 1948. augusztus 4. 8.

⁶⁷ *Szabad Népek*, 1948. augusztus 7. 8.

⁶⁸ Rózsali 2022: 45.

⁶⁹ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 119. ö. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. november 22-i ülésének jegyzőkönyve. *Káderjavaslat a Titkársághoz*. 70.

⁷⁰ Dénes 2024: 102.; Kő 2024: 49.; Dénes (szerk.) 2022: 65-66.

hihetetlen kemény volt, mely meglepte őt. Emiatt a taktikai képzettségét, fizikumát és az intelligenciáját az ökölvíváshoz meg is dicsérte.⁷¹ Papp László 1926. március 25-én született Angyalföldön. Édesapja gépkocsivezető, egyben amatőr ökölvívó is volt, aki 1937-ben meghalt. Papp akkor volt 11 éves. Édesanyja székely származású volt, aki először élelmiszerkereskedő volt, de az államosítás miatt később gyári munkásként, de házmesterként is dolgozott, és édesapja 1937-es halálától kezdve ő nevelte fel a fiatal Papp Lászlót. Sportpályafutását labdarúgóként kezdte, majd 1942-ben egyik osztálytársa vitte le először az edzőterembe az ökölvívók közé. 1944-ben, mint leventét a német frontra vitték több száz társával egyetemben, mely során például Haslewből lövészárkokat kellett ásniuk, illetve számos barátját látta meghalni. 1945 márciusában pedig Dániában harcolt a túlélésért, két hónappal később haza is tért a háború borzalmaiból.⁷² Nem sokkal a háború után híres edzőjével, Adler Zsigmonddal Romániába utaztak, ahol Papp kiütéssel intézte el az akkor aktuális román bajnokot. Sportpályafutása szempontjából fontos kiemelni azt, hogy egészen 1947-ig a labdarúgás érdekelte jobban, mert a MÁV csapatában lehetett látni, hogy a labdaérzéke is kiemelkedő volt. Viszont egykori edzője, Podány Sándor hatására végleg az ökölvívásra tért át, ami jó döntésnek bizonyult, mivel 1948-ban Londonban egészen az olimpiai aranyig meg sem állt. A londoni siker után Pappot a MÁV az irodai segédtszti pozícióból a főtiszt pozícióba léptette elő.⁷³ Egy évvel később 1949-ben Oslóban Európa-bajnok, Budapesten pedig főiskolai világbajnok lett. Ekkor súlycsoportot váltott, 1951-ben pedig szintén megszerezte az Európa-bajnoki és a főiskolai világbajnoki címet,⁷⁴ így kétszeres Európa-, és egyszeres olimpiai bajnokként készülhetett a helsinki olimpiára.

Ami a negatív kimenetelű sportolói sorsokat illeti, Csuvik Oszkár - aki a magyar férfi vízilabda válogatott játékosa volt, és a csapattal olimpiai ezüstérmes lett - a vízilabdatorna után inkább azt választotta, hogy nem jön vissza Magyarországra haza. Csuvik 1925. március 8-án született Budapesten. 1940-től 1945-ig mint úszó és vízilabdázó a MAC-nál versenyzett, majd 1945-től a Vasas, míg 1946-tól egészen 1948-ig a Magyar Testgyakorlók Köre (MTK) csapatát erősítette. 1947-ben a párizsi rendezésű főiskolai világbajnokságon a válogatottal aranyérmes lett. Az olimpia után politikai okokból kifolyólag az Egyesült Királyságban maradt, ahol 1949-ben a London Kingsbury Club csapatával angol bajnokságot tudott nyerni.⁷⁵ Egykori

⁷¹ Bob 2007: 159-160.; Kő 1973: 46.

⁷² Kő 1973: 7-9.

⁷³ *Népsport*, 1948. augusztus 15. 4.

⁷⁴ *Rózsali* 2022: 303-304.

⁷⁵ Csuvik Oszkár | Magyar Virtuális Sportmúzeum. <https://hajramagyarok.hu/#/sportolo/vizilabda-1925-csuvik-oszkar> (Letöltés: 2025. 01. 04.)

játékosára, Gyarmati Dezső a konkrét politikai okról olyan említést tett, amely szerint Csuvik azért nem tért haza, mert közvetlenül az olimpia előtt szovjetellenes kijelentést tett, amely miatt lényegében nem volt tanácsos számára hazajönnie, és véleménye szerint az amnesztiát valószínűleg az olimpiai bajnoki cím megszerzése jelentette volna a számára, mely célkitűzés nem valósult meg.⁷⁶ Csuvik az üldöztetéstől rettegvé álnevet vett fel: előbb Oscar Fleming, később pedig Oscar Charles néven lőtte a gólokat. 1950-ben Ausztráliába költözött, ahol szintén a vízilabda volt az élete. 1952-ben Helsinkiben az olimpián pedig ő vezette az ausztrál válogatottat.

Csuvik Oszkár legjobb barátja, a gyorsúszó Szathmáry Elemér is amellettt döntött az olimpia után 22 évesen – aki a 4x200-as férfi gyorsváltó tagjaként olimpiai ezüstérmet szerzett - hogy nem tér haza soha többet, melyet a hazájában akkor lezajló egyre inkább radikalizálódó politikai légkörrel indokolt. Szathmáry 1926. február 16-án született Budapesten. 1940-ben a Ferencvárosi Torna Club (FTC) leigazolta a 14 éves Szathmáryt, akire a lágymányosi strandnál figyeltek fel. Az egyesületnél Sárosi Imre volt az edzője. 1941-ben már az Újpesti Torna Egylet (UTE) úszója volt egészen 1946-ig. 1946-tól 1948-ig pedig az MTK csapatát erősítette. 1943-tól kezdve több országos bajnoki címet szerzett. 1947-ben lett a válogatott tagja: a monte-carlói Európa-bajnokságon 100 méteren és a 4x200-as gyorsváltóval bronzérmet szerzett, míg Párizsban a főiskolai világbajnokságon a váltó tagjaként aranyérmes, a 100 méteres gyorsúszás versenyszámában pedig ezüstérmes lett. Az olimpia után pedig végül Ausztráliába disszidált, és ott is élt élete végéig.⁷⁷

Mitró György életét és sportkarrierjét pedig tulajdonképpen egy politikai vetületű vicc tette tönkre, aki előtte két évvel Londonban 1500 méteres gyorsúszásban bronz-, míg a gyorsváltó tagjaként ezüstérmet szerzett.⁷⁸ Mitró Nyíregyházán látta meg a napvilágot 1930. március 6-án. Versenyzői pályafutását a Nyíregyházi MÁV úszójaként kezdte el 1945-ben. Karrierje során számos magyar bajnoki címet szerzett. 1947-ben Monte Carlóban az 1500 méteres gyorsúszás Európa-bajnoka lett, 400 méteren ezüstérmet, a váltóval pedig bronzérmet szerzett. 1949-ben – az olimpia után egy évvel – a budapesti főiskolai világbajnokságon 1500 méteren ezüst-, 400 méteren pedig bronzérmet akasztottak a nyakába. 1950 márciusában az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) eljárást indított az olimpiai ezüst- és bronzérmes úszó ellen egy

⁷⁶ Peterdi 1996: 58.

⁷⁷ Dénes 2024: 106.; Rózsáligeti 2022: 363-364.

⁷⁸ Rózsáligeti 2022: 268.

elhangzó Sztálin vicc miatt,⁷⁹ melynek az egyik pártember volt a fültanúja, akivel szóváltásba is keveredett, miután a vicc elhangzott. Majd nem sokkal később hat géppisztolyos ÁVH-s sietett érte, akik a politikai rendőrség központjába – az Andrássy út 60. szám alá – vitték, ahol három héten keresztül raboskodott. Szabadlábra helyezését végül a bátyja tudta elintézni, aki SZDP tag volt, de mint ahogy már említettem, emiatt a vicc miatt kellett lényegében a sportpályafutásától nagyon fiatalon búcsút vennie. 1951-ben már a főiskolai világbajnokságra sem engedték ki, még annak ellenére sem, hogy előtte hat válogató versenyt is megnyert. 1950-től egészen 1963-ig pedig útlevelet sem bocsátottak ki számára.

⁷⁹ Maga a vicc így hangzott: „Miért hívják az Andrássy utat most Sztálin útnak? Mert az állatkerthez visz.” Lásd: Mitró György | Magyar Virtuális Sportmúzeum. <https://hajramagyarok.hu/#/sportolo/usz-as-1930-mitro-gyorgy> (Letöltés: 2025. 01. 04.)

6. A sport hatása a magyar társadalomra

A londoni olimpián szereplő magyar élsportolók sikerei egyre több embert sarkalt arra, hogy elkezdjen sportolni, így egyrészt a sport egyre népszerűbb szórakozási és kikapcsolódási lehetőség lett az emberek mindennapi életében,⁸⁰ másrészt pedig akik sportoltak, azok számára az jelentett komoly motivációt, hogy egy eredményes sportteljesítmény hosszú időn keresztül az egyetlen olyan kiugrási lehetőség volt, mely anyagi és társadalmi előnyökkel társult.

Erre az egyik legjobb bizonyíték például Marosán György 1949. szeptember 14-i felterjesztése a Titkársághoz,⁸¹ melyben a budapesti rendezésű főiskolai világbajnokságon részt vett magyar sportolók jutalmazásának mértékét vázolja fel, és hogy milyen kitüntetésben részesüljön az adott versenyző. Ebben az 1948. évi nyári olimpiai játékok kapcsán arról tesz említést, hogy a versenyek után az olimpiai bajnok magyar sportolók 10 000-, a többi érmes és helyezettek pedig 6000 vagy esetleg 4000 forintos jutalomban részesültek.⁸² Ebből a dokumentumból egyébként az is kiderül, hogy a jutalmazást igyekeztek úgy megoldani, hogy az eredményes magyar sportolóknak eszébe se jusson az esetleges – nyugati államokba való – disszidálás. Ami pedig a főiskolai világbajnokság résztvevőinek jutalmazását illeti ténylegesen, az első helyért 1500-at, a másodikért 1000-et, a harmadik helyért pedig 500-at fizettek, viszont csapatsportágakban vagy stafétákkal elért érmes helyekért már valamivel kevesebbet: ebben az esetben az első helyezett 1000-, a második 500-, míg a harmadik végül 300 forintot kapott jutalmul teljesítményéért.

Ugyanakkor az élsportolót az is hajtotta a sikeresség felé egyrészt, hogy ha bekerült az utazó válogatott keretbe, akkor a sportvezetők által, mint ahogy már említettem, jelentős pénzösszegekhez, utazási lehetőségekhez és élelmiszer-csomagokhoz juthattak, de akár lakást és állást is kaphattak – melyek leginkább névleges, szinekúra állások voltak - amik miatt az egyéni érvényesülés legjobb területévé a versenysport vált, aminek köszönhetően a sportoló fiatal a kemény edzéseket egyáltalán nem teherként fogta fel, hiszen ez volt szinte az egyetlen módja arra, hogy a szabadidejét tevékenyen töltsse el. Másrészt az is, hogy eredményével valóban örömet tudjon hozni valamelyest az emberek életébe, hiszen az ötvenes évek elejére egyre inkább előbukkantak a Rákosi-rendszer visszásságai, a sportsikereknek pedig abban volt

⁸⁰ Botos – Gyarmati – Korom – Zinner 1988: 286.

⁸¹ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 62. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1949. szeptember 14-i ülésének jegyzőkönyve. *Felterjesztés a Főiskolai Világbajnokság győztesei és helyezettjeinek kitüntetésére és pénzjutalmazására.* 27-37.

⁸² Összehasonlításképpen ehhez egy pár adat: 1952-ben egy élelmiszeripari munkás átlagos havi keresete 740-, egy vegyiparban dolgozóé 930-, míg a kohászatban dolgozó munkásé 1110 forint volt. Lásd Sipos 2003: 20.

jelentős szerepük, mely események közvetítéseit – a televíziózás elterjedése előtt – a rádiók segítségével követték, hogy az említett okból kifolyólag halmozódó társadalmi feszültségek levezetésre kerüljenek.⁸³ A rádió minden hétköznap este pedig a sporthírekkel jelentkezett, melynek hallgatósága – a becslések szerint – akár egymillió is lehetett. Emellett azt is fontos megemlíteni, hogy a korabeli magyar állampolgár számára az ötvenes években egy élsportoló mindig is hitelesebb volt, mint egy sztahanovista élmunkás figurája, hiszen tudni vélték azt, hogy a sportoló mögött valós teljesítmény volt felmutatható.

Ami a sportlapokat illeti, a *Népsport* és társa a *Képes Sport* népszerű volt a sportkedvelők között. Viszont a sajtó rendkívül rossz papírellátottsága miatt ezek a hiánylapok közé tartoztak, melyek példányszáma mesterségesen voltak alacsonyan tartva, aminek köszönhetően saját kezükből kapkodták ki az emberek, miután megvásárolták. Volt olyan, hogy 20-25 ember állt össze, hogy egyáltalán egy darab *Népsportot* tudjanak szerezni, és közöttük a pontos olvasási idő is meg volt szabva egy-egy személyre vonatkozóan, de akár olyan is előfordulhatott, hogy egy szám olvasási díja 10 forint volt, annyira ritka és keresett volt. 1953-ig a *Népsport* az igényeknél jóval kisebb, kb. 40-45 000 példányszámban tudott csak megjelenni.⁸⁴

Ha a tömegsportot vesszük figyelembe akkor az elmondható, hogy 1941-hez képest - az ötvenesek évek elejére – háromszorosára nőtt azoknak a száma, akik valamilyen szinten sportoltak, tehát valóban egyre inkább széles tömegmozgalommá vált, azaz a sportaktivitás országszerte jelentősen megemelkedett, illetve azon belül bizonyos sportok – például a vívás vagy a tenisz – úri, kiváltságos helyzete is megszűnt.

Továbbá a sport népszerűsítő, szórakoztató és dekoratív erejét a politika ki tudta használni az ünnepek és a tömegdemonstrációk során is, mert az ünnepalkalmak részévé váltak például a tömegsport vetélkedők és a spartakiádok, ezzel nagy létszámot tudtak generálni minden szempontból, és ezek a sportbemutatók a városokban és falvakban egyaránt általánossá váltak, mely hasznos politikai eszköznek is bizonyult.

Falun, ha kisebb számban is, de rendszeresen sportoltak szintén, ahol leginkább a labdarúgás volt a népszerű. 1951-ben falusi mintasportkörök alakultak, mely tapasztalatokból kiindulva elterjedtek a falusi sportkörök, illetve a munkahelyek felében is jöttek létre sportkörök, melyek díjtalanul használták a sporteszközöket, a létesítményeket, és állami támogatásból működtek. 1952-ben a falusi sportkörök száma elérhette akár az ötszázat is.⁸⁵

⁸³ Sipos 2003: 18.; Takács 2004: 57.; Valuch 2005: 336.

⁸⁴ Baráth – Feitl 2021: 237.; Takács 2014: 192-193.

⁸⁵ Baráth – Feitl 2021: 226-228.

7. Sportversenyek, MHK és OTSB: út a helsinki olimpia felé

Az MKP és az SZDP fúziója 1948. június 12-14. között történt meg, aminek köszönhetően létrejött a Magyar Dolgozók Pártja,⁸⁶ melynek alakuló kongresszusán a sport további állami támogatásának és irányításának kérdésében, illetve a testedzés tömegmozgalommá fejlesztésének ügyében is döntést hoztak.⁸⁷ A párton belül létrejött a sport politikai irányításának felelős szerve, az Adminisztratív Osztály sportosztálya, melynek vezetője Farkas Mihály honvédelmi miniszter volt,⁸⁸ így az élsport az ő kezében összpontosult.

Emellett 1948-ban kezdett kialakulni az MDP sportpolitikájának kettős jellege, melyet az gerjesztett leginkább, hogy a katonai érdekek a tömegsport támogatását ösztönözték, míg a rendszer népszerűsítését a kiemelkedő, nemzetközi sportteljesítmények szolgálták. Egyrészt a testnevelés és a sport tömegmozgalommá való átalakítása szempontjából – a gazdasági élethez hasonlóan – a mennyiségi szempontok érvényesítése háttérbe szorította a minőséget. Másrészt pedig a kiemelkedő magyar sportolók támogatása és kiváltságaik biztosítása fontossá vált számukra.⁸⁹

Röviddel a londoni olimpiai sikerek után a pártvezetés ismét jelentős lemaradást állapított meg arra hivatkozva, hogy a régi horthysta sportemberek, kulákok és a reakció számos képviselője számára a régi hagyományos struktúra megmaradása lehetővé tette azt, hogy befolyást szerezzenek a sporton belül,⁹⁰ így erre hivatkozva meghirdették a magyar sportélet további átszervezését. Emellett megjegyezték azt is, hogy a professzionizmus a „polgári társadalom terméke”,⁹¹ mely üzleti szellemet, azaz kapitalista gondolkodást idéz elő, mely a szocializmussal nem egyeztethető össze, így azt el kell törölni.

A hidegháborús feszültség fokozódása nemzetközi viszonylatban mérve természetesen Magyarországon is éreztette hatását politikai és gazdasági értelemben egyaránt, mely leginkább abban mutatkozott meg, hogy moszkvai utasításra a magyar kommunista pártvezetés az egész társadalmat mozgósította egy jövőző harmadik világháborúra való felkészülés érdekében, mert Sztálin úgy vélekedett, hogy elkerülhetetlen az újabb háború, mely tételmondata 1953-as haláláig érvényben maradt. A sport pedig ennek a hidegháborús készülődésnek az egyik eszköze

⁸⁶ Gyarmati 2021: 125.

⁸⁷ Kasnya Gergő: Sportélet a Rákosi-korszakban – fókuszban a labdarúgás.

<https://elteonline.hu/sport/2019/11/05/sportelet-a-rakosi-korszakban-fokuszb-an-labdarugas/> (Letöltés: 2025. 01. 06.)

⁸⁸ Takács 2014: 190-191.

⁸⁹ Sipos 2003: 16.

⁹⁰ Sipos 2003: 17.

⁹¹ Kun (szerk.) 1982: 403.

lett. 1949 áprilisában az FTC pályán tartott ünnepi megnyitóval vette kezdetét a Munkára, Harcra Kész (MHK) mozgalom, mely a szovjet mintát követve jött létre.⁹² Ez azt jelentette tulajdonképpen, hogy jelvénytörzses versenyeket rendszeresítettek az ország egész területén, illetve a tömegsport szervezetiileg ebbe a mozgalomba lett beágyazva. A lényege pedig az volt, hogy a jelentkezőnek különböző sportágakban kellett szinteket teljesítenie, és eredményes próbázás esetén jelvényt kapott. A követelmények között gyorsasági, ügyességi, illetve állóképességi kritériumok szerepeltek, amelyeket futással, úszással, kislabdadobással, függeszkezdéssel, laposkúszással és kézigránátdobással lehetett teljesíteni.⁹³ A mozgalom érdekeit az általános és középiskolai testnevelési tantervek is szolgálták. Emellett a vidéki tömegsport elterjedésében is nagy szerepet játszott az MHK, hiszen évente sportági napokat, sport és ifjúsági hetet rendeztek, illetve megkezdték a falusi sportpályák építését és helyreállítását. 1949-ben összesen 16 ezer, míg 1952-ben már 34 ezer ember tette le a próbát. 1950-ben a résztvevők száma megközelítette a 300 ezer főt, az országos beszámoló pedig azzal büszkélkedett, hogy a gránátdobást sikerült megkedveltetni,⁹⁴ de pár év múlva már egyre inkább látszódom az erőltetett jellege, ami a legjobban abban mutatkozott meg, hogy az MHK - a leventemozgalomhoz hasonlóan - kimondva-kimondatlanul fizikailag és politikailag egyaránt közvetlen módon kívánta militarizálni a magyar társadalmat a jövő háborúra való tekintettel.⁹⁵

Magyarország a háború után négy évvel – 1949. augusztus 14. és 21. között – egy nemzetközi sportesemény házigazdája lett, hiszen Budapesten került megrendezésre a X. nyári főiskolai világbajnokság, melynek során 16 ország 934 sportolója vett részt. A hazai rendezésű torna alatt Magyarország összesen 46 aranyérmet szerzett.⁹⁶ Közben augusztus 18-án a „népfront” parlamentje érdemi vita nélkül fogadta el az ország új alaptörvényét jelentő sztálinista alkotmányt, amely augusztus 20-ától lépett hatályba.⁹⁷

Az 1950. évi esztendő annak a reményében indult, hogy a főváros rendezhette volna meg az úszó Európa-bajnokságot, hiszen az Európai Úszó Liga (LEN) még 1947-ben Budapestnek ítélte a rendezés jogát, de az egyre élesedő magyar politikai helyzet miatt végül

⁹² N. Pál – Novák 2021: 107-108.; Kun (szerk.) 1982: 406-407.

⁹³ Sipos 2003: 19.

⁹⁴ Fejtl István: Magyarország: sportnagyhatalom!? <https://pti.merce.hu/2022/07/21/magyarorszag-sportnagyhatalom/> (Letöltés: 2025. 01. 06.)

⁹⁵ Gyarmati 2021: 230.; Romsics 2010: 375.; Botos – Gyarmati – Korom – Zinner 1988: 287.

⁹⁶ Kun (szerk.) 1982: 408-409.

⁹⁷ Gyarmati 2021: 139.

Ausztria fővárosa, Bécs rendezte meg a kontinensbajnokságot.⁹⁸ Erre válaszul a magyar sportvezetés bojkottálta a bécsi Európa-bajnokságot.⁹⁹

Magyarországra 1950 tavaszán szovjet tanácsadók érkeztek – Nikonov és Szamaukov személyében¹⁰⁰ – akikkel együttműködve megkezdtek a sportmozgalom teljes centralizálását célzó tervek kidolgozását, amelyek a hagyományos sportegyesületek és szövetségek felszámolását, és szovjet mintára alapozva az egységes rendszerű szakszervezeti sportegyesületek létrehozását tartalmazták.

Az Elnöki Tanács – az 1950. október 25-i elfogadott javaslatot figyelembe véve¹⁰¹ – 1951 januárjában felállította az Országos Testnevelési és Sport Bizottságot (OTSB),¹⁰² mely közvetlenül a Minisztertanács alá tartozott, így elődje az OSH megszűnt. Továbbá fontos megemlíteni azt is, hogy ez a lépés azt jelentette tulajdonképpen, hogy 1951-re vált teljessé a központi sportirányítás szovjetizálása. Elnöke továbbra is Hegyi Gyula maradt, alelnöke pedig Sebes Gusztáv lett, akik népszerűek voltak a sportolók körében, mivel például az élelmiszerhiány éveiben, mikor ismét bevezetésre került a jegyrendszer országszerte, akkor nagyon fontos ún. kalóriacsomagokat nyújtottak számukra, melynek kiemelt jelentősége volt.¹⁰³ Az új sportszerv feladata az volt, hogy irányítsa a magyar sportéletet, ellenőrizze a sportági szövetségeket és az állami vagy társadalmi szervezetek sporttal foglalkozó tevékenységét,¹⁰⁴ illetve az egyesületi struktúra szovjet mintára történő átalakítása, mely 1951-52 környékén lényegében végre is lett hajtva. Emellett viszont fontos megemlíteni azt, hogy az OTSB a versenysport fellendítésében valóban fontos szerepet töltött be, viszont az iskolai testnevelést és a tömegek sportolását nem tudta hathatósan támogatni. Szakszervezeti alapon jöttek létre a Vasas, Bányász, Vörös Lobogó, Építők, Lokomotív, Szikra, Petőfi, Kinizsi és a Vörös Meteor egyesületek.¹⁰⁵ Ugyanakkor a minisztériumok is rendelkeztek saját egyesületekkel: a Honvéd elnevezés a Honvédelmi Minisztérium és a Néphadsereg, a Dózsa a

⁹⁸ Bakó 1995: 106.

⁹⁹ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 88. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. március 1-i ülésének jegyzőkönyve. *Részvétel lemondása a bécsi úszó Európa-bajnokságon.* 103.

¹⁰⁰ N. Pál – Novák 2021: 107.

¹⁰¹ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 116. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. november 2-i ülésének jegyzőkönyve. *Javaslat a Titkársághoz a Minisztertanács mellett működő Testnevelési és Sport Bizottság felállítására, és a szakszervezetek mellett működő sportegyesületek megszervezésére.* 16-20.

¹⁰² Kun (szerk.) 1982: 417.

¹⁰³ Sipos 2003: 18-19.

¹⁰⁴ Takács 2014: 190.; Botos – Gyarmati – Korom – Zinner 1988: 289.

¹⁰⁵ Botos – Gyarmati – Korom – Zinner 1988: 288.

Belügyminisztérium csapatait volt hivatott jelezni, míg a Bástya az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) egyesületeinek nevébe került bele.¹⁰⁶

Az OTSB 1950-től kezdve a hidegháború csúcspontján folyamatosan szorgalmazta a legjobb magyar élsportolók nemzetközi szereplését arra hivatkozva, hogy a sikerek a kommunista rendszer népszerűsítését szolgálják, de közben a sportvezetésen belül újabb probléma merült fel, mely dolgukat nehezítette, mégpedig az, hogy a nemzetközi sportesemények, illetve a válogatott találkozók túlnyomó többsége a vasfüggöny nyugati oldalán zajlottak, mely azzal a kockázattal járt minden alkalommal, hogy a sportolók közül egynéhányan eljátszhatnak akár a disszidálás gondolatával, melynek veszélyét a vezetés úgy igyekezett csökkenteni, hogy az utazó csapatokat mindig politikai felügyelő – általában az OTSB, a pártközpont vagy a Szakszervezetek Országos Tanácsa (SZOT) vezető beosztású munkatársa – kísérte. Az ÁVH az utazó névsort minden esetben megvizsgálta, melyből az következett, hogy a politikai rendőrség engedélye nélkül a Belügyminisztérium útlevélosztálya nem járult hozzá a határ átlépéséhez.

Előfordult gyakran az is, hogy az ÁVH kifogást emelt egyes sportolók indulása ellen. Ez a helsinki olimpia előtt sem volt másképp, melyre az egyik bizonyíték Nagy Imre 1952. május 30-i kiegészítő jelentése a Titkársághoz,¹⁰⁷ melyben többek között arról tett említést, hogy az Államvédelmi Hatóság az edzők között már akkor 8-10 főt politikailag kétes elemnek tartott, illetve Várszegi József – aki négy évvel azelőtt Londonban olimpiai bronzérmes lett a gerelyhajítás versenyszámában¹⁰⁸ – neve is felbukkant a jelentésben, de másfél hónappal később végül mégis részt vehetett a Helsinkiben rendezett nyári olimpiai játékokon.

Több mint egy hónappal később – 1952. július 4-én – Péter Gábor, az ÁVH vezetője jelentést intézett Farkas Mihály honvédelmi miniszter részére. Ez az öt oldalas jelentés összesen húsz nevet tartalmaz, ebből tizenhat személlyel szemben „diszkrét ellenőrzést” javasolt Helsinkiben, négy fő kiutazását pedig „államvédelmi szempontból aggályosnak” tartotta.¹⁰⁹ Érdekesség, hogy a húsz személyből összesen tizenegyen voltak olyanok, akik az 1948-as nyári londoni olimpián szerepeltek és sikereket értek el. Például az egeri születésű, olimpiai bajnok kardvívó és edző Jekelfalussy Piller György ellen azt a vádat fogalmazták meg, hogy 1944-ben

¹⁰⁶ Kasnya Gergő: Sportélet a Rákosi-korszakban – fókuszban a labdarúgás. <https://elteonline.hu/sport/2019/11/05/sportelet-a-rakosi-korszakban-fokuszb-an-a-labdarugas/> (Letöltés: 2025. 01. 06.)

¹⁰⁷ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 196. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1952. június 4-i ülésének jegyzőkönyve. *Kiegészítő jelentés az olimpiai előkészületekről.* 33-34.

¹⁰⁸ Rózsáligeti 2022: 416-417.

¹⁰⁹ HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 200. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1952. július 2-i ülésének jegyzőkönyve. *Jelentés Farkas Mihály vezérezredes, honvédelmi miniszter elvtárs részére.* 42-46.

szervezője volt egy fasiszta önkéntes „balatoni” zászlóaljnak, mely dezertált katonákat szedett össze és végeztetett ki. Rajcsányi László – aki a kardcsapattal lett olimpiai bajnok Londonban¹¹⁰ - ellen az volt a vád, hogy egy Beregi Lóránd nevű angol hírszerzővel kapcsolatot ápolt. Elek Ilonát – aki 1948-ban meg tudta védeni olimpiai bajnoki címét törvívásban¹¹¹ – pedig azzal vádolták, hogy 1945 előtt kapcsolatban állt a Gestapoval és a horthysta nyomozó szervekkel. Szőke Kató neve azért került fel erre a listára, mert az édesapja Homonnai Márton - aki 1936-ban Berlinben az olimpiai bajnok vízilabdacsapat tagja volt - a nyilas hatalomátvétel során jelentős szerepet vállalt, és ő volt a Fegyveres Nemzetszolgálat főparancsnok helyettese, ami miatt a háború végéhez közeledve Németországon keresztül Argentínába emigrált, 1945 után pedig a népbíróság távollétében háborús bűnösnek nyilvánította, és halálra ítélte.¹¹² Akkori vőlegénye, Markovits Kálmán vízilabdázó számára pedig a származása volt a fekete pont, mert ő egy dalmát eredetű, velencei grófi család sarja volt, mely a 18. század végén került Magyarországra, ami miatt szüleit a Rákosi-korszak idején internáltatták.¹¹³

Viszont ehhez fontos hozzátenni azt, hogy Hegyi Gyula és Sebes Gusztáv többnyire megvétózták az ilyen jellegű tilalmakat arra hivatkozva, hogy a magyar csapat az érintettek nélkül vereséget szenvedne, illetve értékes győzelmektől és helyezésektől esne el, emiatt szereplésük nélkülözhetetlen. Pártfogoltjaikért akár írásbeli garanciát is vállaltak személyesen, és ezen a téren a végső fellebbezési fórum Farkas Mihály volt, aki a két sportvezető kérésére rendszerint felülbírált az ÁVH határozatát.¹¹⁴

¹¹⁰ Dénes (szerk.) 2022: 59-60.; Rózsali 2022: 323.

¹¹¹ Dénes (szerk.) 2022: 52.; Rózsali 2022: 87-88.

¹¹² Dénes 2024: 114-115.; Máthé 2024: 68.; Dénes (szerk.) 2022: 79.; Rózsali 2022: 153.

¹¹³ Rózsali 2022: 251.

¹¹⁴ Sipos 2003: 19-20.

8. Összegzés

Végezetül egyrészt elmondható az, hogy a Londonban elért olimpiai bajnoki címek, érmek és helyezések még a régi időkből gyökereztek, hiszen, ha figyelmesen tanulmányozzuk a sportolók életútját, akkor az vehető észre, hogy sportpályafutásukat a Horthy-korszak idején kezdték el az ismert adatok alapján, tehát a londoni olimpiai sikerek nem az épülő szocializmus sikerének tulajdonítható be.

A második világháború után a kommunisták 1945-től kezdve a „béke” jelszavával igyekeztek hirdetni a sport fejlesztését, viszont 1948-tól egyre inkább felvállalták a militarista célokat a hidegháborús feszültség fokozódása miatt, illetve a sportot a Magyar Kommunista Párt, mely később Magyar Dolgozók Pártja néven működött egyértelműen propagandaeszközként használta fel arra, hogy Magyarországon és külföldön egyaránt a szocialista rendszer fejlettségét hirdesse. Továbbá fontos említést tenni arról, hogy ugyanakkor a sportoló személye is csak egy eszköz volt a diktatúra szemében, hiszen a magyar kommunista pártvezetés nem riadt vissza attól, hogy velük szemben is alkalmazza a megfélemlítést, a terrort, és a megbélyegzés is ott volt a repertoárban.

A tömegsport az élsport részére biztosítani tudta az utánpótlást, hiszen komoly tehetségek kerültek ki onnan, melyhez a kiválasztási rendszer alkalmazkodni tudott, és így menedzselni is tudták az élsportot, a sportolókra pedig a magyar lakosság büszke volt. A sportolás úri, kiváltságos helyzete pedig a tömegesítéssel valóban megszűnt. A nemzeti öntudat is a sport segítségével egyre inkább erősödött, melyben véleményem szerint a korabeli politika is jelentős szerepet játszott, mivel egy sikeres sportteljesítmény enyhíteni tudta valamelyest a magyar lakosság egyre súlyosbodó hétköznapi problémáit, illetve egy ideig a sportsikerekben fejeződött ki a nagyhatalmakkal való egyenrangúság és akár a Szovjetunió legyőzésének lehetősége is.

Végül témám továbbfejlesztésének lehetőségét pedig egyrészt abban látom, hogy országos szinten további levéltári források segítségével sorra lehet venni, hogy milyen további sportpolitikai események voltak, melyek meghatározták később a magyar sportéletet. Másrészt pedig abban, hogy regionális szinten érdemes lehet akár megvizsgálni azt, hogy Egerben milyen volt lényegében a sportélet, és hogy ott milyen hatással voltak a sportpolitikailag döntő momentumok.

9. Irodalomjegyzék

Levéltári források:

- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 62. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1949. szeptember 14-i ülésének jegyzőkönyve. *Felterjesztés a Főiskolai Világbajnokság győztesei és helyezettjeinek kitüntetésére és pénzjutalmazására.* 27-37.
- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 88. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. március 1-i ülésének jegyzőkönyve. *Résztétel lemondása a bécsi úszó Európa-bajnokságon.* 103.
- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 116. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. november 2-i ülésének jegyzőkönyve. *Javaslat a Titkársághoz a Minisztertanács mellett működő Testnevelési és Sport Bizottság felállítására, és a szakszervezetek mellett működő sportegyesületek megszervezésére.* 16-20.
- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 119. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1950. november 22-i ülésének jegyzőkönyve. *Káderjavaslat a Titkársághoz.* 70.
- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 196. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1952. június 4-i ülésének jegyzőkönyve. *Kiegészítő jelentés az olimpiai előkészületekről.* 33-34.
- HU-MNL-OL-M-KS 276. f. 54. cs. 200. ő. e. Az MDP KV Titkárságának 1952. július 2-i ülésének jegyzőkönyve. *Jelentés Farkas Mihály vezérezredes, honvédelmi miniszter elvtárs részére.* 42-46.

Felhasznált irodalom

- Baráth Magdolna – Feitl István 2021: *Kérdések és válaszok a Rákosi-korról 1949-1956.* Budapest.
- Bakó Jenő 1995: *Eger az úszó város.* Eger.
- Botos János – Gyarmati György – Korom Mihály – Zinner Tibor 1988: *Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945-1956.* Budapest, 286-297.
- Dénes Tamás 2024: *Ötkarikán túl. Az olimpiák legkülönösebb magyar történetei.* Budapest.
- Dénes Tamás (szerk.) 2022: *A 184 magyar olimpiai arany története.* Budapest.
- Földes Éva – Kun László – Kutassi László 1982: *A magyar testnevelés és sport története.* Budapest, 361-422.
- Frenkl Róbert – Kertész István 1995: A magyar sportirányítás. *História* (17.) 5-6. 65-67.

- Gallov Rezső 2011: *Londoni olimpiák. 1908 – 1948 – 2012*. Budapest.
- Gyarmati György 2021: *A Rákosi-korszak. Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956*. Harmadik, javított kiadás. Budapest.
- Keresztényi József 1971: *A MOB története I. 75 éves olimpiai mozgalmunk*. Budapest, 67-78.
- Keresztényi József 1988: *Kis olimpiatörténet*. Budapest.
- Kertész István 2002: A hatalom viszonyulása az olimpiai mozgalomhoz a 19-20. századi Magyarországon. In: Krasovec Ferenc (szerk.): *A Magyar Olimpiai Akadémia Évkönyve 2001*. Budapest, 73-81.
- Kollega Tarsoly István (szerk.) 1998: *Magyarország a XX. században*. Harmadik kötet. Budapest, 606-613.
- Kő András 2024: Papp Laci. A zsenialitás égi jele. *Rubicon* (35.) 402. 46-51.
- Kő András 1973: *Papp Laci*. Budapest.
- Kutassi László 1987: *A Magyar Kommunista Párt sportpolitikája 1944-1948*. Budapest.
- Máthé Áron 2024: „Eljött a mi időnk”. A hatalomátvétel alulnézetből. *Rubicon* (35.) 405. 66-73.
- Miklovitz Lászlóné – Kriston Ferencné – dr. Gallovits László 1991: *Heves Megye Olimpiai Kronológiája a sajtó tükrében*. Eger, 13-15.
- N. Pál József – Novák Miklós 2021: *A magyar sport története*. Budapest.
- Peterdi Pál 1996: *Gyarmati sors avagy egy bal kéz története*. Budapest, 53-69.
- Phillips, Bob 2007: *The 1948 Olympics: How London Rescued the Games*. Cheltenham, 159-160.
- Rábai Dávid 2018: A magyar sportpolitika legfőbb jellemzői, intézkedései 1945-től kezdődően a rendszerváltásig és napjainkig, különös tekintettel a labdarúgás sportágára. *Különleges Bánásmód* (4.) 1. 19-33.
- Romsics Ignác 2010: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, 375-376.
- Rózsáligeti László 2022: *Magyar Olimpiai Lexikon 1896-2022*. Budapest.
- Sipos Péter 2003: Sport és politika. *História* (25.) 8-9. 16-20.
- Szecskó Károly 2017: Kádas Géza 1926-1979. *Egri Magazin* (10.) 1. 9.
- Takács Ferenc 2004: Az olimpiai eszme és Magyarország. Krónika olimpiai szereplésünkről. *História* (26.) 6-7. 55-59.
- Takács Róbert 2014: Sport és újságírás Bern után. *Múltunk* (59.) 2. 189-216.

- Thury Gábor 2024: Magyar küldetés. Balczó András és az öttusa. *Rubicon* (35.) 402. 52-59.
- Valuch Tibor 2005: *Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében*. Budapest, 335-336.

Felhasznált újságok/újságcikkek

- *Eger*, 1939. június 1. 4.
- *Eger*, 1944. augusztus 23. 3.
- *Népsport*, 1945. szeptember 5. 4.
- *Népsport*, 1946. augusztus 21. 4.
- *Népsport*, 1948. augusztus
- *Népszava*, 1948. augusztus
- *Szabad Nép*, 1948. augusztus
- *Szabad Nép*, 1948. október 8. 6.

Kiadványok

- *Az Egri Magyar Királyi Állami Dobó István Gimnázium Értesítője* (1936-1939)
- *Az Egri Római Katolikus Kereskedelmi Középiskola Évkönyve* (1940-1944)
- *A Ciszterci Rend Egri Szent Bernát Gimnáziumának Értesítője* (1936-1939)
- Hegyi Gyula 1948: *A magyar sport útja*. Budapest.
- Ujhelyi József (szerk.) 1948: *Magyar Olimpiai Zsebkönyv 1948*. Budapest.

Internetes források

- Bakos Géza 2012: A világ újrakezdte, a mieink ott folytatták... *Nemzeti Sport Online* <https://www.nemzetisport.hu/london-2012/2012/05/a-vilag-ujrakezdte-a-mieink-ott-folytattak> (Utolsó letöltés: 2025. 01. 02.)
- Feitl István 2022: Magyarország: sportnagyhatalom!? PTI *Politikatörténeti Intézet* <https://pti.merce.hu/2022/07/21/magyarorszag-sportnagyhatalom/> (Utolsó letöltés: 2025. 01. 06.)
- Fesztbaum Béla 2010: Elhunyt Valent Gyula, egykori egri úszó és szakvezető. *HEOL.hu – Heves Vármegyei Hírportál* <https://www.heol.hu/sport-heves/2010/09/elhunyt-valent-gyula-egykori-egri-uszo-es-szakvezeto> (Letöltés: 2025. 01. 03.)
- Hegyi Iván 2023: Halálszolgálatra küldték Petschauer Attilát, aki 1928-ban „megnyerte az olimpiai kardcsapatversenyt”. *24.hu* <https://24.hu/sport/2023/01/20/petschauer-attila-kardvivas-halal-megemlekezes/> (Utolsó letöltés: 2024. 12. 28.)

- Kasnya Gergő 2019: Sportélet a Rákosi-korszakban – fókuszban a labdarúgás. *ELTE Online* <https://elteonline.hu/sport/2019/11/05/sportelet-a-rakosi-korszakban-fokuszban-a-labdarugas/> (Utolsó letöltés: 2025. 01. 06.)
- Magyar Olimpiai Bizottság. <https://olimpia.hu/> (Utolsó letöltés: 2025. 01. 03.)
- Magyar Virtuális Sportmúzeum. <https://hajramagyarok.hu/#/> (Utolsó letöltés: 2025. 01. 04.)